

2. Научные основы межрегиональных и межгосударственных продовольственных связей [Коллективная монография] / А.И. Алтухов [и др.]. – М.: ГНУ ВНИИЭСХ, 2001. – 166 с.

Summary. The problems of reliable food insecurity, which depends not only on the availability of food resources, but also on how well developed inter-food connection. The author notes that the basis for the effective functioning of the inter-linkages of food is a territorial division of labor and the improvement of its regulation. In this paper, given the current crisis in the global agro-food market, fast-food imports, proposed measures of state regulation of the country's food security, taking into account the prevention of various risks and threats

УДК 335.07.12

Захарова Н.Ю.
к.е.н., доц. кафедри фінансів і кредиту ТДАТУ

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства. Розроблена класифікація методів аналізу фінансового стану в залежності від мети його здійснення. Надана характеристика найбільш вживаних методів оцінки фінансового стану. Обґрунтована необхідність формування єдиної системи методичних підходів оцінки фінансового стану підприємств.

Ключові слова: фінансовий стан, аналіз фінансових коефіцієнтів, інтегральна оцінка, бальна оцінка, мета оцінки фінансового стану.

Постановка проблеми. Беззаперечною умовою успішного господарювання є якісна та своєчасна оцінка фінансового стану підприємства, результати якої є передумовою прийняття управлінських рішень як щодо розвитку окремих напрямів господарювання, так і функціонування підприємства в цілому. Адекватність цих рішень залежатиме від обраної методики оцінки фінансового стану та інтерпретації отриманих результатів. Вибір такої методики обумовлюється багатьма факторами, серед яких першочергове значення має галузева приналежність підприємства, пріоритети його розвитку, закріплені у фінансовій стратегії, цілі і завдання, які у певний період часу вимагають здійснення об'єктивної оцінки фінансового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методичні основи оцінки фінансового стану підприємства неодноразово ставали ключовим моментом багатьох наукових досліджень та практичних розробок. Серед науковців, в роботах яких значна увага присвячена дослідженню фінансового стану підприємства, слід виділити таких, як І. Т. Балабанов, І. О. Бланк, Ю. Брігхем, Л. Гапенські, К.В. Ізмайлова, Т. Р. Карлін, В. В. Ковальов, М. Крейніна, Л.А. Лахтіонова, О.М. Поддєрьогін, Г. В. Савицька, В. Т. Савчук, Р.С. Сайфулін, О.С. Стоянова, О.О. Терещенко, А.Д. Шеремет та ін. Однак, накопичений досвід розробки і використання методів оцінки фінансового стану підприємства потребує їх детальної класифікації залежно від мети його здійснення на основі врахування вимог сучасного менеджменту.

Мета роботи. Метою статті є проведення систематизації методичних підходів щодо оцінки фінансового стану підприємств залежно від мети її здійснення та обґрунтування необхідності створення єдиної системи методичних підходів адаптованої до сучасних реалій господарювання вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі існують безліч методичних підходів щодо оцінки фінансового стану. Традиційно у наукових джерелах виділяють методи, які у загальних рисах можна розподілити на:

- методи, засновані на аналізі балансу підприємства (горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз, метод фінансових коефіцієнтів);
- евристичні методи, що засновані на неформальних, інтуїтивних підходах та узагальненні досвіду розв'язання аналогічних завдань та методи експертних оцінок;
- економіко-математичні методи.

Зважаючи на загальне охоплення і глибину аналізу фінансового стану слід виділити експрес – аналіз та комплексний аналіз. Останні роки багато науковців і практиків підкреслюють важливість здійснення саме експрес-аналізу, який дозволяє на основі обмеженої кількості розрахунків надати об'єктивну оцінку досліджуваного напряму, яка дозволить прийняти

обґрунтовані управлінські рішення. Основною відмінністю між експрес-аналізом і комплексним аналізом фінансового стану є ступінь деталізації аналітичних розрахунків. В той же час комплексний аналіз дозволяє всебічно оцінити фінансовий стан підприємства на основі одночасного та узгоджуваного вивчення сукупності різних параметрів, що всебічно характеризують фінансово-господарську діяльність.

Першочерговим завданням проведення оцінки фінансового стану є чітке окреслення мети та завдань його здійснення. Слід відзначити, що найчастіше внутрішніми службами підприємства оцінка фінансового стану здійснюється з метою впровадження певних заходів щодо його зміцнення та виявлення основних напрямів подальшого розвитку підприємства. З іншого боку постійним завданням у рамках функціонування системи раннього попередження і реагування в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності є діагностика банкрутства підприємства, що дозволяє вчасно запобігти небажаним наслідкам.

Зовнішня оцінка фінансового стану може проводитися акціонерами, кредиторами, інвесторами, податковими органами, підприємствами-партнерами тощо. Однак, найчастіше вона зводиться до оцінки кредитоспроможності, оскільки в сучасних умовах зростає потреба підприємств у позиковому капіталі.

Відповідно до вищенаведених цілей обривається методика здійснення аналізу фінансового стану (рис. 1).

Найбільш вживаним у практиці господарювання вітчизняних підприємств є аналіз фінансових коефіцієнтів. Як правило, оцінка проводиться за групами показників майнового стану, фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності, прибутковості, ділової активності. Класифікація груп, їх склад та методика розрахунку показників, які закріплені у нормативних документах різних міністерств і відомств, а також представлених у різноманітних наукових доробках, істотно різняться, що обумовлює відсутність єдиного підходу до оцінки фінансового стану.

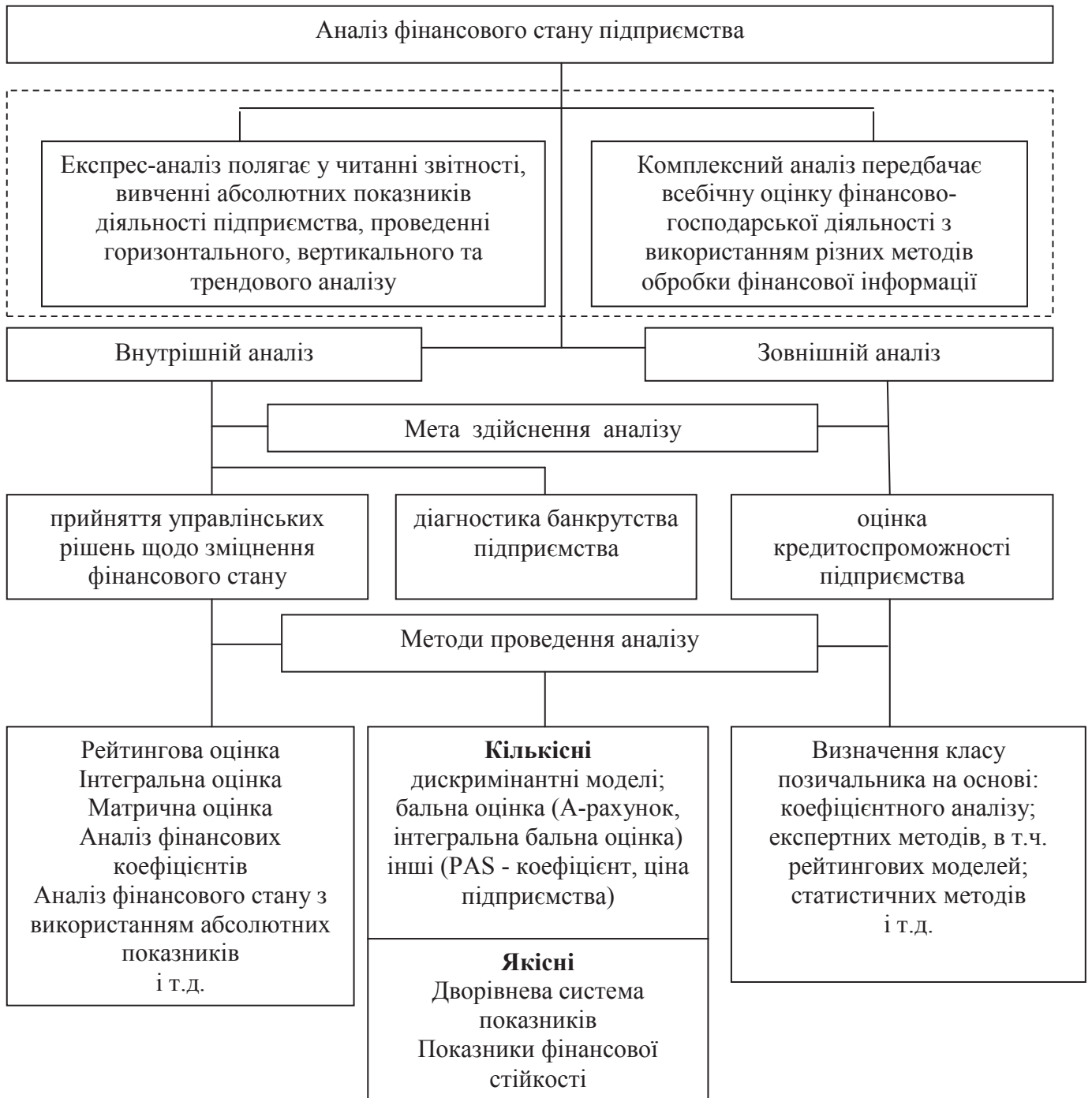

Рис. 1 Методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства

Останні роки набули поширення методики, що надають можливість інтерпретації результатів оцінки фінансового стану на основі одного узагальнюючого показника. Але їх різноманіття, відсутність певної систематизації, чіткого алгоритму здійснення розрахунків та умов застосування ускладнюють їх використання у практичній діяльності підприємств.

Крім того, істотною проблемою використання більшості методик є відсутність нормативних значень фінансових показників, що враховують галузеві особливості функціонування підприємств, статичність фінансового аналізу, непридатність деяких західних методик до вітчизняних умов господарювання, низький рівень інформативності фінансової звітності.

Коротка характеристика основних методичних підходів щодо оцінки фінансового стану підприємства наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика основних методів оцінки фінансового стану

Методи	Характеристика
Метод фінансових коефіцієнтів	Передбачає розрахунок певних показників, що характеризують фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність, рентабельність (прибутковість) діяльності, майновий стан та ділову активність. Склад і алгоритм розрахунку коефіцієнтів досить різноманітний і залежить від обраної методики, що затверджена нормативними документами або упорядкована певними науковцями
Оцінка фінансового стану з використанням абсолютних показників	Може бути використана для оцінки окремих сторін фінансового стану. Наприклад: - для характеристики рівня фінансової стійкості з боку прибутковості підприємства на основі використання результатів маржинального аналізу; - визначення типів фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів
Рейтингова оцінка	Полягає у класифікації підприємств за певними ознаками виходячи з фактичного рівня показників фінансового стану і рейтингу кожного показника. Перевагою є можливість ранжування ряду підприємств за обраною ознакою.
Бальна оцінка (спектр бальна оцінка)	Бальна оцінка полягає в проведенні аналізу фінансових коефіцієнтів шляхом порівняння отриманих значень із нормативними величинами і отриманні узагальнюючого показника, вираженого в балах. Спектр бальна оцінка при цьому передбачає використання «рознесення» цих значень за зонами віддаленості від оптимального значення.
Матрична оцінка	Базується на побудові матриці сукупності фінансових показників, яка перетворюється на матрицю стандартизованих коефіцієнтів. Надає змогу здійснювати порівняльну рейтингову оцінку за певними показниками. З іншого боку може використовуватися при складанні матричних балансів, балансів грошових надходжень і витрат.
Інтегральна оцінка	Результатом проведення оцінки є визначення інтегрального показника на основі застосування різноманітних методичних підходів. При цьому інтегральний показник може характеризувати як окремі складові, так і в цілому фінансовий стан підприємства.
Дискримінантні моделі	Дозволяють визначити вірогідність настання банкрутства на основі розробки (або використання) інтегральної моделі аналізу фінансового стану підприємства. Виділяють однофакторні (коефіцієнт Бівера, Вайбеля) та багатфакторні (модель Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта, Терещенко, Савицької тощо) моделі.

Висновки. Формування єдиної системи методичних підходів щодо оцінки фінансового стану підприємства та розробка детального алгоритму їх застосування сприятиме, по-перше, об'єктивному визначенню статичної і потенційної можливості розвитку фінансово-господарської діяльності підприємств та їх забезпеченню фінансовими ресурсами; по-друге, підвищенню якості прийняття управлінських рішень, що, в підсумку, забезпечуватиме збільшення фінансових результатів та досягнення тактичних та стратегічних цілей функціонування підприємств різних галузей економіки.

Список літератури.

1. Піскунов О.Г. Еволюція підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / О.Г. Піскунов, Н.Г. Мтеленко, Т.П. Лободзиньська // Економічний вісник Національного технічного університету України «КПІ» – 2009. – № 6. – С. 80-88.
2. Хотомлянський О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 111–117.

Summary. The implicit condition of successful manage is a quality and timely estimation of the financial state of enterprise, results of that are pre-condition of acceptance of administrative decisions as in relation to separate directions of manage, so functioning of enterprise on the whole. Adequacy of these decisions will depend on select methodology of estimation of the financial state and interpretation of the got results.

In economic literature exist enormous amount of methodical approaches in relation to the estimation of the financial state. Most used in practice of manage domestic enterprises is an analysis of financial coefficients, that allows to get the estimation of separate constituents of the financial state. The last years purchased distributions of methodology, that give possibility to interpretation of results of estimation of the financial state on the basis of one summarizing index.

The substantial problem of the use of most methodologies is absence of normative values of financial indexes, that take into account the branch features of functioning of enterprises, static of financial analysis, uselessness of some western methodologies to the home terms of manage, low level of informing of the financial reporting.

Forming of the single system of methodical approaches in relation to the estimation of the financial state of enterprise and development of the detailed algorithm of their application will promote, firstly, to objective determination of static and potential possibility of development of financially-economic activity of enterprises and their providing financial resources; secondly, to upgrading of acceptance of administrative decisions, that, in a result, will provide the increase of financial results and achievement of tactical and strategic aims of functioning of enterprises of different industries of economy.